

Fellesforbundet

Vår saksbehandler
Rolf Jørn Karlsen, tlf. +4723063139

Vår dato
11112008
Deres dato
15022008

Vår referanse
2008/00713-8/732.1
Deres referanse
200801140 EO/KHR

Justis og Politidepartementet
Postboks 8005, Dep.
0030 OSLO

JUSTISDEPARTEMENTET	
14 NOV 2008	
SAKSNR.:	200801140
AVD/KONT/BEH:	LOV/EO/KHR
DOK.NR. 13	ARKIVKODE:

Høring - Den nye sameretten

Innledning

Samerettsutvalget har en tredelt innstilling på forslag til alternative forvaltningsordninger for hvordan det som i dag er fellesskapets grunn i Nordland og Troms skal forvaltes i framtiden.

- Et flertall går inn for innføring av Hålogalandsallmenningen (HA) i Nordland og Troms, som enkelt sagt er en krysning mellom Finnmarksloven, med regionalt eierskap, og Fjelloven, som regulerer forvaltningen av statsallmenningene i Sør-Norge. Denne modellen innebærer et skille mellom grunneierfunksjonen og forvaltningen av utmarksressursene. Styret for HA, med 2 repr. for Sametinget og 2 repr. fra hver av fylkeskommunene, har ansvaret for grunndisponeringen, mens inntil 6 utmarkstyrer forvalter utmarksressursene. Utmarkstyrene er oppnevnt av kommunene, men er for øvrig uavhengige av disse, og slik sammensatt at rettighetshaverne utgjør flertallet
- Et mindretall går inn for en Hålogalandsallmenning uten utmarkstyrer, som også innføres på statsgrunn i tradisjonelle samiske bruksområder sør til Engerdal i Hedmark, med en styresammensetning 3-3 Sameting/Fylkesting,
- Et annet mindretallsforslag, forslaget om et "revidert Statskog", innebærer fortsatt statlig eierskap til det som i dag er statens grunn i Nordland og Troms, men med betydelig økt grad av samisk og regional medinnflytelse gjennom representasjon i Statskogs styre og regionale styre som bl.a. utarbeider samla plan for arealutnyttelse og utmarksforvaltning i regionene

For Fellesforbundet har de viktigste spørsmålene ved behandlingen av Samerettsutvalgets innstilling vært spørsmålet om hvorfor en skal skifte eier og hva som er konsekvensen av mindre nasjonal og mer fragmentert forvaltning i forhold til muligheter for næringsutvikling og allmennhetens tilgang til jakt, fiske og friluftsliv i Nordland og Troms.

Vår dato
11112008

Vår referanse
2008/00713-
8/732.1

Behold det statlige eierskap – ikke skift eier

Fellesforbundet er opptatt av de prinsipielle sidene ved et nasjonalt eierskap, der eierskapet skal brukes som virkemiddel i å oppnå nasjonale mål, kontra et regionalt eierskap. Forbundet er for et nasjonalt eierskap som gir grunnlag for å bidra til verdiskapning og utvikling av arbeidsplasser i landsdelen samtidig som at eierskapet må sikre fortsatt lik tilgang til jakt og fiske for alle som er bosatt i Norge.

Statskog SF ble omorganisert til statsforetak i 1993. En av hovedbegrunnelsene for omorganiseringen var at statsforetaksmodellen ville styrke den statlige grunneierposisjonens bidrag til verdiskapning i de distriktene der statens eiendommer ligger. Fellesforbundets sluttet seg til forslaget om omorganisering, og understreket at foretakets hovedoppgave må være å sikre arbeidsplassene i utkantdistriktene og ha et særlig ansvar for næringssvake områder.

Samerettsutvalg II har hatt som et av sine viktigste utgangspunkt at Norge må tilfredsstill sine folkerettslige forpliktelser i forhold til urfolk gjennom en ny forvaltningsordning for statens grunn. Et samlet utvalg gir uttrykk for at alle de tre foreslåtte modellene oppfyller disse forpliktelsene. Ett av de sentrale spørsmålene er om SRU II's mandat kan ivaretas gjennom videreutvikling av dagens ordning, eller om nytt eierskap og nye forvaltningsordninger må til.

Statskog SF ble etablert som et virkemiddel for å realisere nasjonale mål i 1993, og dette målet med det statlige eierskapet står fast. Etter forbundets oppfatning viser "Revidert Statskogmodell" at mandatet kan oppfylles gjennom en endring av dagens modell på noen viktige punkter som vil bidra til økt samisk og regional medinnflytelse i forvaltningen og utøvelsen av grunneierposisjonen. Utvalget sier bl.a. under Oppsummering på s. 654 i NOU'en: "Redegjørelsen foran viser at det i valget av en ordning som forutsetter etablering av et nytt eierorgan og en ordning som forutsetter fortsatt statlig eiendomsrett, neppe kan anføres noen avgjørende hensyn i den ene eller andre retningen i den grad man legger til grunn rene hensiktsmessighetsbetraktninger". Så føyes det til at "etablering av et nytt eierorgan vil imidlertid bedre ivareta hensynet til lokal folkevalgt kontroll og deltakelse, samtidig som hensynet til samiske rettigheter og deltakelse vil være sentralt for eierorganets begrunnelse og virksomhet."

Fellesforbundet konstaterer at utvalgets tre forslag alle oppfyller mandatets forutsetninger om at en framtidig forvaltningsordning vil tilfredsstill Norges internasjonale forpliktelser i forhold til FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter og ILOs konvensjon om urfolk og stammefolk. Videre er det bare gradforskjeller mellom de tre forslagene når det gjelder målsettingen om økt regional og samisk medinnflytelse over viktige beslutninger skal bli ivaretatt.

Fellesforbundet er opptatt av å utvikle et aktivt statlig eierskap også når det gjelder forvaltning av norsk utmark. Forbundet finner ikke tungtveiende argumenter for å skifte ut et videreutviklet statlig eierskap der regionene og den samiske befolkningen får sterkere medinnflytelse, med noe som er mindre langsiktig og mindre forutsigbart og som ikke minst vil svekke grunnlaget for de langsiktige utfordringene innenfor næringsliv og arbeidsplasser og som utvilsomt vil bli en dårligere utviklingsaktør.

Vår dato
11112008

Vår referanse
2008/00713-
8/732.1

Nye rettigheter

Etter Fellesforbundets oppfatning er det ikke slik at flertallsmodellen "bedre ivaretar hensynet til lokal folkevalgt kontroll og deltakelse". Iflg. flertallsmodellen oppnevnes utmarkstyrene av kommunestyrene i regionen i fellesskap. Men slik at de reindriftsberettigedes og jordbruksberettigedes representanter oppnevnes etter forslag fra disse rettighetshavergruppene og slik at disse gruppene av rettighetshavere til sammen har flertall i utmarkstyrene. Utmarkstyrene vil ikke stå til ansvar for noen, og dette har etter Fellesforbundets syn lite med folkevalgt kontroll å gjøre. Kommunestyrene har ingen innflytelse i 4-årsperioden. Representantene kan kastes etter fire år, men rettighetshaverne vil fortsatt være i flertall. Og når det gjelder jordbruket er dette i noen områder ikke rettighetshavere som har opparbeidet rettigheter til beite etter alders tids bruk.

Disse forslagene er etter Fellesforbundets oppfatning uakseptable, og setter til side 150 år med "festnet rett" når det gjelder statlig eierskap og bruksretter. Det foreslås innført rettigheter etter mønster av Fjellogen (og statsallmenningensloven) i Sør-Norge til tross for at de historiske forholdene og rettighetsforholdene er ulike. Og til tross for at et enstemmig utvalg fremmer forslag om en ny "Lov om kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter til grunn og naturressurser...". Denne loven legger til grunn at samiske (og andres) rettigheter som er opparbeidet etter alders tids bruk, men som ikke er anerkjent, skal utredes og avklares gjennom domstolsbehandling. Til tross for dette fremmer utvalgets flertall forslag om at jordbrukets rettigheter skal innføres direkte i loven.

Fellesforbundet er av den oppfatning at elementene fra Fjellogen som er innarbeidet i loven om Hålogalandsallmenningen bare i liten grad er begrunnet i mandatets mest sentrale problemstillinger vedrørende ivaretagelse av samisk kultur og reindrift, samt samiske rettigheter og interesser. Fellesforbundet vil samtidig avvise flertallsforslaget fordi det etter vår oppfatning har betydelige negative konsekvenser for overordnede samfunns mål som næringsutvikling og allmennhetens tilgang til jakt, fiske og friluftsliv.

Når det gjelder næringsutvikling vil innføring av nye rettigheter for jordbruket virke som en bremskloss på all endret arealbruk og ha direkte negative konsekvenser for eiendomsutvikling og bl.a. trebearbeidende industri gjennom redusert virkestilgang til denne industrien. For forbundet er det avgjørende at det legges til rette for et eierskap som kan sikre nødvendig og stabil virkestilgang til denne industrien. Desentralisert og fragmentert eierskap vil svekke denne muligheten.

Fellesforbundet er opptatt av "hensynet til samiske rettigheter og deltakelse". Forbundet merker seg at et mindretall på tre, representanten for reindriften og to sør-samiske representanter ikke vil ha flertallsmodellen og går mot utmarkstyrene. De har en begrunnet særmerknad mht. hvorfor de ikke går inn for utmarkstyrene og lokal forvaltning. Det er interessant å merke seg at det samiske miljøet dermed er splittet i synet på forvaltningsmodell. Det er Fellesforbundets oppfatning at et statlig eierskap til grunn, i tillegg til å bidra til å oppfylle andre samfunns mål også vil kunne bidra til å oppfylle norsk samepolitikk. Statlig myndighet er ansvarlig i forhold til Norges folkerettslige forpliktelser, og vil kunne gi foretaket styringssignal også mht de nasjonale målene for norsk samepolitikk og internasjonale forpliktelser.

Når det gjelder bestemmelsene om jakt og fiske er disse betydelig bedre sett fra allmennhetens synsvinkel enn ordningene i Finnmark og statsallmenningene i Sør-Norge. Men forslaget innebærer like fullt en uakseptabel forskjellbehandling mellom innen- og utenbygdsboende, bl.a. mht garnfiske.

Vår dato
11112008

Vår referanse
2008/00713-
8/732.1

Konklusjon

Fellesforbundet støtter en modell for framtidig forvaltning av statens grunn i Nordland og Troms som viderefører det statlige eierskapet til grunn. I tillegg til de nærings- og friluftspolitiske begrunnelsene som ble gitt i forbindelse med etableringen av Statskog SF, vil et nasjonalt eierskap også bli strategisk viktig i forhold til framtidige utfordringer, som satsing på bioenergi til erstatning for fossilt brennstoff, og i forhold til oppbygging av skogressurser som virkemiddel i klimapolitikken for å binde CO2. Et statlig eierskap vil samtidig sikre en stabil virkestilgang til trebearbeidende industri i landsdelen.

Forbundet støtter forslaget om en ny forvaltningsordning der det etableres regionale styrever på fylkesnivå som direkte nyttiggjør seg regional utviklingskompetanse samtidig som brukere og rettighetshavere er representert. Disse bør oppnevnes av fylkestinget etter forslag fra berørte kommuner og interessenter.

Forbundet støtter også forslaget om en endring av sammensetningen av Statskogs styre som gir det samiske folk og reindriften direkte styrerepresentasjon i foretaket. Det vil ytterligere bidra til ivaretagelse av samiske rettigheter og deltakelse i styringen av statens grunn. Videre bør det vurderes om det i foretakets styre bør sitte representanter for de landsdeler som har betydelig andel statsgrunn.

Fellesforbundets konklusjon er at forslaget "Revidert Statskog", er det beste utgangspunktet for å innfri SRU II's mandat, samtidig som en viderefører de målene Stortinget hadde mht. det statlige eierskapet da Statskog SF ble etablert i 1993. Med noen endringer når det gjelder styringsmodell mht. beslutningsmyndighet tillagt det regionale nivået, og lovfestet tilbakeføring av overskudd til landsdelen, vil "Nye Statskog" både ivareta Norges folkerettslige forpliktelser mht. samiske rettigheter, og samtidig være et egnet redskap for å oppfylle regionale og nasjonale mål for bruk og utvikling av de statlige skog- og utmarksområdene.

Forslaget om Hålogalandsallmenningen innebærer avvikling av det statlige eierskapet i Nordland og Troms. Det betyr at det statlige eierskapet til grunn i Norge bare vil omfatte statsallmenningene og innkjøpt statsgrunn i Sør-Norge. Omdanningen til statsforetak var i 1993 begrunnet med at det ville gi økte muligheter til å skape ny lønnsom aktivitet i distriktene ved å bruke foretakets ressurser, kompetanse og kapasitet på en lokaltilpasset måte. Etter Fellesforbundets oppfatning vil flertallsforslaget innebære så betydelige endringer i grunnlaget for foretaket, at forutsetningene som lå til grunn for etablering av Statskog SF ikke lenger vil være tilstede. Fellesforbundet forutsetter at en eventuell avvikling av statsforetaket Statskog SF som ble etablert bl.a. for å ivareta nasjonale målsettinger, ikke kan skje som en indirekte konsekvens av samerettsutvalg II sitt flertallsforslag mht. framtidig forvaltningsmodell for statens grunn i Nordland og Troms, men må utredes særskilt og forelegges Stortinget som egen sak.

Med vennlig hilsen

Fellesforbundet

Rolf Jørn Karlsen
rolfjorn.karlsen@fellesforbundet.no